

tes --- que responen a inversió --- industrial --- hi ha diferències: hi ha lletres que són immorals. --- La lletra de *pilota* és una immoralitat; les altres lletres són --- honorables --- les lletres destinades a ser renovades --- cada 30 --- dies, són tan impròpies de la banca comercial com les lletres de favor i les *pilotes*: aquestes són immorals ---», Coromines (*La Crisi bancària*, 1924; *Diaris i Records* II, 396-7)

DERIV.: *Pilotada*. *Pilotaire*. *Pilotam*. *Pilotejar*. *Piloter*. *Piloteta* (de menjar: OPou, supra). *Piloi*. *Pelotari*, pres del basc *pelotari*, derivat del cast. *pelota* amb el sufix basc *-ari* (d'origen romànic). *Pelotó*, pres del fr. *peloton* 'grup de gent, de soldats', pròpiament 'cabdell (de fil)', sentit que prengué el mot *pilota* en francès per comparació de forma (el rebérem per conducte del cast.).

Pindola, de primer fou *píllula*, pres del ll. *píllula*, pròpiament 'pilota', acc. que ja es troba en el llatí de baixa època. En català apareix al principi amb poca modificació fonètica: «a manera de qui beu purga, volgué tragar aquesta *píllola* tan amarga», *Curial* (NCl. III, 20); aviat s'alterà per dissimilació: algun cop canviant-se la *-l-* darrera en *d*: «per tal que guaresca, ordonar-li-ha una purga de *píllodes*, que són comunament negres ---», StVicentF (*Serm.* I, 260, 27); però més sovint hi hagué doble dissimilació: la primera *l* en *n*, i la segona (segona dins el nexse *ll*) en *d*: d'on *píndoles* que ja apareix en la *Quar.* de StVicentF (292.76); *píndola per purgar*, Busa-N. 1507; també: «fer-ne un pilot, a manera de *píllola*», *Serm.* III, 185. 24; «declarant que si en dites *píndoles* reformades hauran aytustats alguns laxatius ---», Tarifa dels apotecaris barcelonins de 1589 (Caretà, *Barbr.*, 320); «MEDICINES --- purga ---»; *píndoles*: catapotiae, pilulae; ajuda ---», OPou (*TbPu.*, 239).

Avui és la forma usual pertot (Barcelona, 1912 ---), per més que Mossèn Antoni M. Alcover (inconceïblement) cregués que s'havia de dir *píldora* a la castellana, reconeixia que el poble a Mall. diu *píndola* (BDLC VIII, 1914, 30). I fins a l'extrem Sud del domini: «qué fan a la serra? --- fugí des cevils. --- Pa fe això més m'estime juà al marro y saltà a la *píndola*», *Canyissaes*, 13 (joc de saltar i parar: potser al·ludint a la positura a què es veu obligat el qui ha pres moltes píndoles laxants).⁴ Formes semblants són el murc. *píndola* (GaSoriano), milan. *pinnola* (Salvioni, *Dial. Mod. Ci. Milano*, 176), Marques *pínnala* (a Servegliano, *ARom.* XIII, 262); a la Vall d'Aran em diuen que *píndules* són ones cireres grosses i *píndulè* l'arbre que les fa (Escunyau, 1975), on sembla haver-hi encreuament de *píndola* amb *guíndola* (GUINDA, DCEC/DECH). *Píndol* 'glopet de vi' metàfora de traquejaire. *Pilular*.

¹ Val a dir que sembla explicació rebuscada; fóra més natural partir de PENDULARE 'balancejar-se' o PENDŪLA. Però no podent pensar en el mossàrab per explicar la *i*, en una cosa així, degué ser un llatinisme de collegials o seminaristes, assimilat humorísticament a la forma de la píndola farmacèutica purgant.

Pilsaire, *pilsà*, V. *pisar* *Pilsanc*, *pilsara*, V. *pin-sà* *Piltra*, V. *piltre* *Piltraca*, del castellà, on és variant de PILTRAFA (DCEC/DECH) *Piltre*, V. *peltre*

PILTRE, argot 'el llit': tracto de la història i etimologia del castellà germanesco PILTRA 'llit', en el DCEC/DECH, al qual bastarà remetre (cert que no hi ha aportat res de bo una nota posterior de Harri Maier, *RFGn.* LXIII: llegeixi qui en tingui humor la nota d'aquest publicista). *Piltra* 'teca, bon menjar' mall. (*AlcM*), cf. salm. *piltra* «trago de vino», de primer 'bacanal, orgia de bordell', ibid. IV, 545b39.

Piltroc, V. *paltrú* *Pilú*, potser del fr. *pelu* 'cobert de pèls' (amb imitació aproximada de l'«e muets») *Pilular*, V. *píndola* (PILOTA) *Pimelga*, pres del cast. *jimelga* (DECH IV, 31b11-17) amb alteració del so estranger de la *h* castellana per influència de *pal* *Pimelitis* i *pimelita*, derivat savi del gr. *πιμελή* 'greix' *Piment*, *pimenta*, *pimentera*, *pimentó*, *pimentonat*, *pimentonera*, V. *pintar*

Pimorèn o *Puimorèn*, no *Pimorent*, grafia i etimologia errònies en *AlcM*, car a Cerdanya es pronuncia *puimurén* amb è oberta incompatible amb *morent* participi de *morir*: probablement no hi ha *puig* (cf. *Pitmoren* en la Crònica del Cerimoniós, i *Pincaró* < cèltic PENNOS GARIÓN 'cap (damunt) dels penyals').

Pimfaina, alteració de *simfoina* (SIMBOMBA)

PIMPANT, del fr. *pimpant*, 'vivaç', 'd'aires seductors', mot de creació expressiva (*AlcM* ignora que el mot és francès i el declara ridículament «castellanisme»); en dic alguna cosa en el DCEC/DECH (PIMPIDO IV, 550b5-17). A Ponts *espimpar-se* 'espavillar-se, arrelar-se' (Montanyà, *Top. Med.*, p. 211); ross. *pimparrar*: «lo mes demprés és emplegat / a pendre un aire regrillat, / a s'adobar la vestidura, / a canviar de cofadura, / i a se *pimparrar* del matí a la nit; / emprés hom balla, hom riu, hom canta, / hom guimba a manta / ---», Saisset, *Catal. d. R.*, 220. Men. *pimpar* infantil 'menjar'.

PIMPINELLA 'Poterium muricatum', 'Pimpinella major', pres del b. ll. *pimpinella* id., probablement alteració de *PEPINELLA, derivat del ll. vg. PEPO, -INIS (clàssic *pepo*, *peponis*), 'meló', 'cogombre' (< grec *πέπων*); nom que donarien a la pimpinella perquè amb les seves fulles es fa un enciam, com amb el cogombre. □ 1.ª doc.: «*Pimpinella*: pimpinella» 1575, OPou, *TbPu.*, 50; 1587, *Llibre de la Pesta* (DAG.). *Pimpinilla*, DTo. 1670; *pimpinella* Lacav. Veg. l'extens article que dedico a aquest nom en PIMPINELLA del DCEC/DECH. Cf. Gistau *pentireta* 'trepadella' (BDC xxiv), *pentineta* a Gavàs (1965). La nota de Gili y Gaya (RFE VI, 184) és a base de vagues semblances fonètiques.

⁶⁰ *Pimpoll*, *pimpollada*, V. *pi* *Pina*, *pinassa*, *pinarsa*